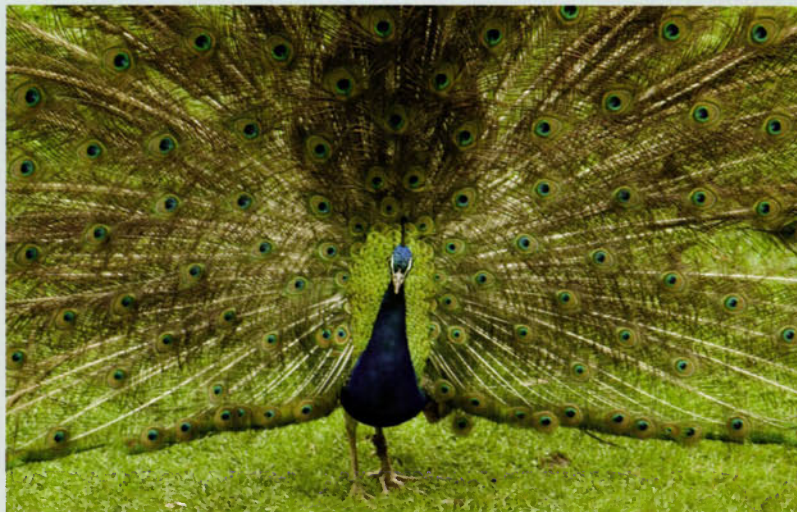

DE ZIN VAN LIEFDE EN EEN SEKSUELE REVOLTE

Opvallend is het aantal artikelen dat de laatste jaren in biologische vakbladen is verschenen over seksualiteit bij dieren in relatie tot een breed scala van voor- en nadelen met betrekking tot de evolutionaire ontwikkeling. In de meeste commentaren op deze publicaties wordt de mens stevast aangedragen als referentiebeeld. Wat meestal onderbelicht blijft is de zin van liefde die uitsluitend

bij mensen een rol van betekenis schijnt te spelen, met name bij ontwikkelingen waar het gaat om de instandhouding van de soort.

Ongeveer een jaar geleden kwam Maarten Frankenhuis in het NRC tot de conclusie dat onze partnerkeuze meer te maken heeft met evolutionair vastgelegde geurstoffen, hormonen en gedragspatronen dan met liefde en romantiek. Dit artikel volgend blijkt dat liefde niet meer is dan de keuze van de vrouw om te komen tot een relatie die lang genoeg duurt om het nageslacht veilig te stellen. Vrouwen kiezen mannen. Dit gegeven is onlosmakelijk gekoppeld aan de productie van voortplantingscellen, cellen die bij de vrouw altijd in de minderheid zijn ten opzichte van de man. Het is dus zaak om voor de zeldzame eicel de meest geschikte spermacel te vinden.

Om hun sperma aan de vrouw te brengen bedenken mannen de meest fantastische strategieën. Sterke mannelijke pauwen krijgen fantastische staarten, goed doorvoede veldkrekelmannen produceren het langste en sterkste geluid, patriarchale leeuwen met de beste conditie ontwikkelen de dichtste en langste manen, vaderpimpelmezen met de hoogste fitness krijgen het mooiste kleurpatroon en de aantrekkelijkste mannetjesmuizen produceren de meest gevarieerde ultrasone liederen (om maar enkele onderzoeken van de laatste jaren te citeren). Hierbij aansluitend is het zaak voor mannen om met name rond de ovulatie van de vrouwen in topvorm te zijn. En in het dierenrijk is dat inderdaad ook vaak zo.

De mens neemt in deze echter een bijzondere positie in. Terwijl vrijwel alle diersoorten cycli kennen die gebonden zijn aan seizoenen, zijn menselijke vrouwen het gehele jaar door vruchtbaar. Dit heeft voor mannen de vervelende consequentie dat zij denken dat ze continu zo attractief mogelijk moeten overkomen. Het gekke in dit verband is dat recent in een omvangrijk Amerikaans onderzoek onder ruim 20.000 vrouwen uit dertien landen is aangetoond dat er rond de ovulatie niet méér seks plaatsvindt, terwijl je dat uit effectiviteitoverwegingen wel zou verwachten. Met andere woorden de mannelijke inspanningen zijn in dit kader niet effectief en dat is op zich weer niet zo vreemd als men bedenkt dat de resultaten van dit onderzoek alleen maar betrekking hadden op vrouwen met een vaste partner.

Hier lijkt vooral dopamine een doorslaggevende rol te spelen. Deze neurotransmitter maakt prairiewoelmuisen voor hun hele leven monogaam. Dopamine is evenwel ook een hormoon, gekoppeld aan het beloningssysteem en brengt als zodanig mensen in een prettige gemoedstoestand. Zolang de vrouw maar zorgt dat haar man het naar zijn zin heeft hoeft zij geen rekening te

houden met vreemdgaan van haar eega en wordt haar kroost niet in de steek gelaten.

Maar de tactische zetten van vrouwen geen verder. Uit een ander uitgebreid onderzoek in Noord-Amerika blijkt dat alleenstaande moeders minder vaak een zoon krijgen. Onderzoek van 86.000 geboorten wees uit dat samenwonende echtparen een kans van 51,5% hebben op het krijgen van een zoon, alleenstaande moeders een kans van 49,9%. Dit lijkt een gering verschil, maar de uitkomst was desalniettemin zwaar significant. Is dit een eerste teken van totale seksuele verzelfstandiging van de vrouw?

Het antwoord op deze vraag geeft de populatiegenetica. Feit is dat het Y-chromosoom ongeveer 300 miljoen jaar geleden is ontstaan uit een X-chromosoom. De vraag van de kip en het ei is hiermee voor de mens beantwoord. Vrouwen waren er eerder dan mannen. Sinds die tijd blijkt het Y-chromosoom ruim 1000 genen te hebben verloren. Thans zijn er nog zo'n 50 over, en de devaluatie zet door. Bovendien kent het menselijke Y door sociale verbanden (veel seks tussen mensen van gelijke stand) weinig recombinatie en variatie. Hiermee wordt de verarming verder in de hand gewerkt.

Parallel aan deze ontwikkeling loopt de opmars van het X-chromosoom. Bij vrouwen wordt volgens de gangbare theorie in een vroeg stadium één van beide X-chromosomen op non-actief gezet (silencing). Thans blijkt dat in een vrouwenlichaam niet altijd dezelfde kopie wordt uitgeschakeld, maar dat het tweede chromosoom periodiek ook actief is en zo kan zorgen voor het optreden van niet verwachte eigenschappen. Nog opmerkelijker is dat dit proces bij geen enkele vrouw hetzelfde is.

Terwijl de man tevreden wordt gehouden en degenereert werkt de vrouw aan een seksuele en evolutionaire opmars die wanneer het Y-chromosoom over 10 miljoen jaar geheel verdwenen is zal resulteren in een seksueel monopolie, zeker wanneer men de huidige technologische ontwikkelingen in ogenschouw neemt. En als gevolg van deze revolutie wordt de thans zo hoog geschreven liefde (althans tussen man en vrouw) volkomen overbodig.